

Zakaj bi hotel Francesco Cossiga ponovno vrnitev Italije v Trst?

Zato, ker se je sam pohvalil, da je »fedele milite dell'Idea Fascista» in »fascista integro, che è profondamente radicato nell'intimo dell'animo mio»

Prečitajte priskujoče pismo kominformnega Vidaličja, selovenskega kandidata Gombacčiala! Dobro prečitaj-

so ga zlasti v zadnjih treh le-
tih, zato vedo, da glas, ki bi
bil oddan Gombacčiju in Vida-
liju, bi bil glas za povratek

Italije v Trst. Zato bodo gla-
sovali za Ljudsko fronto, če-
re geslo je: Nikdar več pod
Italijo!

[illegible]

POSLEDICA MEŠETARJENJA IN POPUŠČANJA V LONDONU

Italija nadaljuje z izsiljevanjem

Med govorom pa smo mislili, da gledamo komedianta na odru. Kar je mogoče se prelagal izraz in bo morda kak komedijant proti tej primerjavi protestiral. Ko je namreč

važno diplomatsko tajnost! Dejal je:

«Leta 1946 je Jugoslavija zagovarjala STO z imenovanjem guvernerja, Molotov pa je predlagal komunistični Jugoslaviji in Italiji z izmenjavanjem jugoslovanskega in italijanskega guvernerja,

Slovenici bi se nadalje v italijanskem suženstvu popolnoma brezpravni in z brezupno perspektivo. To pač še smo bili. Pa tudi po osvoboditvi naše zemlje le še Osvobodilna fronta vodila najbolj poslednje borbo za naše pravice proti imperializmu, fašizmu in komunizmu.

sperljivo izjavio v Rimu v nedeljo 18. t. m., ko je zahvalen za čono B. ta izmenjavo zastavilo interinalno, kar je njegov pomočnik sinoti na Trgu Gerdona natatneje raztolmčil, da to pomeni sketrola podpisale mirovne posode nešč čono B. Nežbir mislio v Rimu da bi ta pomenilo, gače

De Gasperijev namestnik F.M. Dominèdò je potrdil

[illegible]

govoru z delegati je s maršal Tito zanimal za delo in življenje šipkarske nacionalne manjšine in se dolgo časa razgovarjal s svojimi stariji borci iz ilegalne borbe. Delegati Šipkarijev iz Kosmeta so obvestili Tita o težkem življenju šipkarske v Albaniji in poudarili, da to, kar imajo danes Šip-

lila da ne gre za fašističarjiti
ko so ga informirali, se ni več
razburjal.

Med govorom pa smo misli-
li, da gledamo komedijanta na
odru, kar je mogoče se pre-
brižati, ker bi morala kak
komedijant proti tej primer-
javi protestiral. Ko je namreč
povedal kako svojo duhovito-
st, je ob poslušanj obitru-
stva kar žarel in se smejal v
brki ter pzklikal:

«Oh, Tržani, kako ste ra-
zumni, dojemate vse ofitke
mojih misli, najbolj delikate
moje misli, poskate ob pravem
trenutku».

Potem pa je v velikim samo-
dopadanjem, nadaljeval a ne-

važno diplomatsko tajnost!
Dejal je:

«Leta 1946 je Jugoslavija za-
govorila STO z imenovanjem
guvernerja, Molotov pa je
predlagal kondominij Jugosla-
vije in Italije z izmenjav-
nim jugoslovanskega in itali-
janskega guvernerja».

Italijo je v zadnjem času
storil tudi zelo resen kak, o
katerem je vlada zelo dolgo
razmišljala: V zadnji noti je
obtožila jugoslovansko vlado
ni manj kot kominformov-
skih metod, in to je zelo va-
žno, je dejal pomočnik zunaj-
nega ministra De Gasperijsa.
Tudi temu je publika poslela

sperijejo izmao v Rimu v na-
dilo 18. t. j. ko je zahteval
za čono B tako imenovani
svoito internacijo, kar je ni-
gov pomočnik sinoti na Trgu
Gledajo natančneje razstalo-
žiti, da to pomeni skratko-
podpisnik mirovne pogodbe
nač čono B». Nabrž mislijo v
Rimu da bi to pomenilo zače-
tati tako imenovane druge
etate».

Prvi bem se spominjamo
tisti bem iz govora maršala
Tita, ki jih je izrekel v svo-
jem govoru v Zrenjaninu, ko
je dejal, da De Gasperi ne bo
videl čone B prav tako kakor
ne bo nikoli videl svojega til-
nika.

PARTIZANOM IX. KORPUSA

Te besede sem namenil vam, borci IX. korpusa, ki danes živite na tem, angloameriškem področju Svobodnega tržaškega ozemlja in se boste nekaj dneh aktivno udeležili razpisanih upravnih volitev.

Te besede so tem bolj potrebne, ker se razne okoliščine, ki smo se v njih znašli že ves čas po končani drugi svetovni vojni, danes, komaj sedem let od fašističnega poraza, ponovno spreminjajo v novo brezobzirno, nerazumljivo krivico, novo, grožljivo, naprjeno proti nam in osemu naprednemu slovenskemu.

Vem, da me razumete, kaj mislim. Tudi mi to težko razumeti. Ko nas vse muči ena sama usoda in neznanost, mi ali se res z neke določene strani zavestno in preračunljivo pripravljajo takšni poplavi, ki nas bodo še enkrat pripeljali v poljski, vseučnični objem Italije? Kaj pomeni vse to, kar se dogaja krog nas? Se vračamo na staro? Čaka se bo to končalo? ...

Instinktivno čutite nevarnost, ki grozi, kakor žival lovca, ki jo je enkrat že obstrelil. Vsi tem pa je v vas takšen občutek, kakor da bi mogli karoli prenesti, takšno ali drugo krivico, samo ne te, ki bi bila najtežja in obenem tako ponižujoča.

Kdo vas ne bi razumel! Kdo ne bo čutil in vas zaradi tega obsojal? Nihče, razen tistih, ki ste z njimi dolga leta odlični najbolj krave in opečne bičke, ki so jih vaše partizanske puške neusmiljeno udarile kakor stekle podgane, zaradi krivic in zločinov, storjenih nad nami in globočtvom.

Ne vem, kje danes živite, to, karil, kaj delate, kako mislite. Vem pa, da bi vas po dolgi letih nadse rad srečal, ker bi se o marsičem pomenili. Ni mi prijetejšega, kakor naveli na starega bojnega tovariša, kajti po navadi ti je tako, kot če bi srečal brata, ki se peč kot to. Ljubzen do človeka, ki si z njim hvali z istim materinim mlekom, je lep in topla; nadse pa je topla tovariša vez, ki se razvija v ovinčenem metu, na nešteti težkih žrtvah, v krvi in ob zaočeni ter skrajnemoodenosti, za dosego cilja. Slovesni in narodni tovariši.

Terujem, da ste se zbrali, Sreči, Emil, Milan, Edo, Bruno in kateri, ki sem vas poznal. Vi niste, to vem. Mnogi od vas so za vedno polegali po vlažni zemlji v somračnih trških goščavah, njih neznan, samotni grobovi so nekje nad Ploko in Benešo Slove. No, Tržaškimi pogorjem in tržko obalo.

Vi, ki ste pa ostali, se danes gnevi in presenečeni upravljate, če smo res rojeni samo zato, da bi oenomer prejemali, le udarce, brezupno iskali svoj pravico kot hlapec Jernej. Po vseh nečloveških napornih, ki ste jih morali bosi in istradani, ranjeni, bolni, vsiljeni prenašati na brezkončni pohodih v mrazu in vročini po snegu in blatu! Po vseh dolgih tesnobnih nočeh, ki ste jih prečuli na stražarjem mestu v ledenem vetru in dežju! Po vseh smrtonosnih spopadih, s fašističnimi razbojniki, ki so po vas hlastali kot zmajski, ki ste jih pripeljali v skupni zavezniški sklad v mirni drugi svetovni vojni!

Reč, lepo se nam danes plačujejo naša častnost in poštenost, naše žrtve, naše zaslugi. Torej sta moškost in zvestoba postali deatnici, ki naj se jim ne ves svet smeje? ... Prav tako se zdi, ko vidimo, kako se podli nerolomnosti, izdašnosti, bahavstvu, odpravljanju vseh salonov na kladu in zapadu, kako se zločinstvo in zahrbitost obispa v nagradami. Toda, to so že partizanske manjre, ki jih mi, komar, dano, da bi bil kot ti, ne lahkotička, ki pusti na celi svojega hlača in se vrne v objem drugemu, prisega, da je derica in samo njemu. To radevolje prepustimo, ki imajo v tem poštenju, da neko rutino ter prekatno zgodovinsko tradicijo.

Mi, v zgodovini nismo nikoli bili ljubkovi, božani Dobili smo udarce, toda, smo jih tudi znali udariti. Vse na njem in dolžnosti, ki nam jih je zastavila zgodovina, smo morali sprejemati, častno reševati. Nismo nikoli nikogar izspogibali, tudi pred nikomer. To, to so ravnice, ki niso vse, nam niso tega še tisočkrat pri to priznali. Mi pa si ne želimo, da se besedami, da ne bi samo tepih besed, zahtevali in žalimo si predosem pravični dejani.

Kaj bo v vas, prebrani tovariši, da če smo kdaj v tržki, če smo, kdaj res bili, to po njem, gazili kalikor, ki se komu hotelo, to danes nismo več. Nismo in ne bomo več.

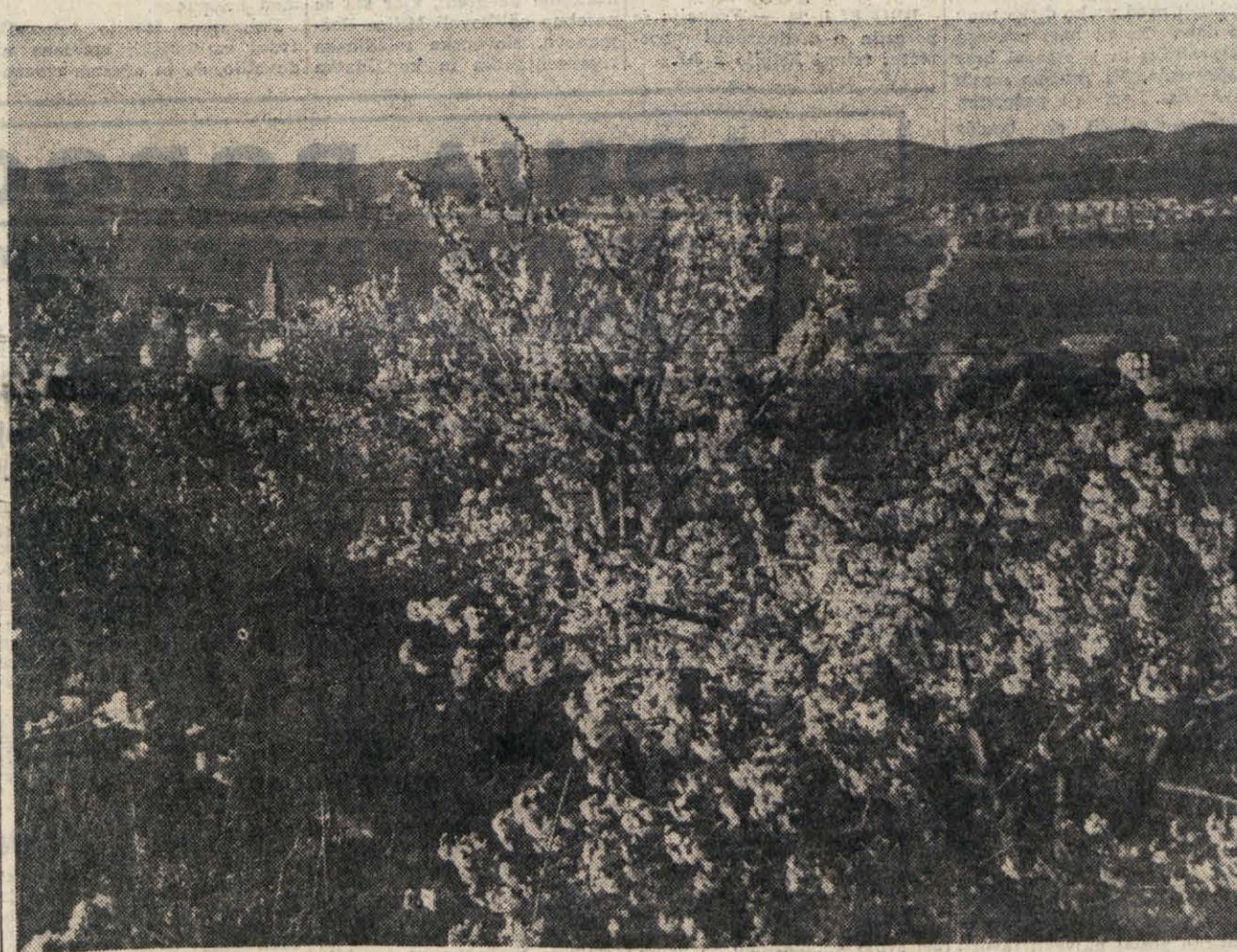
Nihče si danes ne more in ne sme več lastiti pravice, ki

V MILJSKI OBČINI VOLITE

KANDIDATE «LJUDSKE ZVEZE ZA NEODVISNOST»

ker se bodo v miljskem občinskem svetu ti vaši zastopniki borili za svobodo, neodvisnost, mir, delo in demokracijo.

Pogled z Miljskih hribov na Milje in zliv

SLOVENC! Kominformisti, ki so imeli tri leta občinsko upravo v svojih rokah, so z besedami in dejanji znikali slovenski značaj vasi v Miljskih hribih. Dosedanji miljski župan Pacco je celo prepovedal govoriti v občinskem svetu v slovenščini. Kominformisti so s hiš brisali napise: «Tu smo Slovenci».

Kje je udarna pest tržaškega kovača Kalandra?

Te dni se mi zdi naš Trst kot podeželsko selišče izza dobe, ko je pri nas gospodaril Rim. Krivavi kramarji, ki so se na križev, kdo ve od kod iz Italije, na vso moč ponujajo svoje blago. Drug drugega hočejo prepričati, vsakega hočejo prebrskati, drug drugemu jemljejo hvalisanja iz ust in krivk vseh se staplja v isto melodijo: Italija, Italija.

In kot, svojčas, ko so se ljudje ustavljali ob stoječih, znamenjih z glavami nad cenami, ničvednim blagom in si skoraj z izrazom pomilovanja ogledovali možaka, ki ga je ponujal, tako postajajo za trenutek ob zvočnikih, ki vpeljejo: Italija, Italija in hite dalje s svojimi grenkimi mislijo. V njej pa se budi nekaj težkega, neponovljivega, kar se v spominu tesni sro: in vzbuja srh po telesu.

Italija, Italija — se ponavlja iz zvočnikov, Italija, Italija — je z ribo in črko napisano na stoterih najrazličnejših lepših, ki hočejo ljudstvu vsiliti voljo rimskih mogotcev, ga omamiti tako, kot ga je skušal omamiti kričavi, južnjaški kramar s svojim ceninim blagom. Italija, ki je mnogo več kot pol stoletja kupuje Trst in baranje za duše Tržčanov, v teh dneh ponovno ponuja na ves glas samo sebe. In zdi se, da ga ni v Italiji človeka, ki bi se ni v Italiji človeka, ki bi dopovedal, da se to ne spodob, da je proti svobodi in napredku, za kar so se žrtvovali milijoni, proti tistim silam, ki uravnajo mir in razumevanje med narodi. Nehote se ti

potem oblikuje vprašanje, kje so ljudje, kakršen je bil Mazzini, ki je v dobi Risorgimentarja napisal, da preko Soče Italija nima nobene pravice? Ali je mogoče, da bi se bila ta misel v novih pokolenjih popolnoma izrodila? Ali ljudi z zavestjo odgovornosti pred seboj, pred narodom in človeštvom sploh ni? Ne, dežela, ki je po vojni dala De Sico, Levija in drugi drugi ljudi, mora vendar imeti take ljudi. Toda njihov glas mora biti se prebistak. Ne sliši se v Trst. V Trst se sliši le glas ljudi, ki kričijo črna B. Istria, Reka, da bi s tem preplavili jez stolislocev, ki se dviga do neba iz Levijevih knjig: Kristus se je ustavil v Eboliu.

V kričečem hrušču tistih, ki zahtevajo ne le Trst, temveč tudi celo Istro in Reko, pa je tudi glas samega Togliattija. Ne preseneča me. Presenetilo me je pred štirimi leti, ko sta obe italijanski delegatki na kongresu antifašističnih žena Jugoslavije v Beogradu, osuplo slišeli vame, češ, kako morem biti Slovenka in Tržanka. Po njunem bi morala zatajiti svoje slovenstvo in kot Tržanka jezik in italijansko kulturo. To bi bil tisti naravni proces. Naj pa sem ju nato vprašala, kaj mi razložita, zakaj zahteva Italija Trst zase. Ni li Komunistična partija poklicana, da izpove resnico, da Trst ni italijanski zemlji? Kako me je

ra svoje vrste na tržaških trgih. Zato pride bivešemu Mussolinijevemu poslaniku v Berlinu Anfusu na um, da vpraša, zakaj si je mladina, ki duceja nikoli ni videla, izbrala prav stranko epurator. Ni je mlade, delavske pesti, da bi mu odgovorila, da to ni resnica, da ne sme biti res. Ni jih čvrtih misli, pred katerimi so fašisti ginevali v strahu in bojazni in dogodi se celo, da se mora prvakinja Nennijevke stranke ob pogledu na mlade fašiste vprašati: «Kdo vas je vzgojil, da ste taka drhla?» Kot žena ne more zadržati vprašanje, katerega odgovor je dan že v razpoloženju italijanske frendente do Trsta, v razpoloženju njene in Togliattijeve partije, v razpoloženju tržaških prvakov Kominforma.

Le v teh slednjih je krivda, da je udarna pest tržaškega kovača Kalandra obstala. Trdo lo tisti, da bi se po njej ne pretakali sokovi, ki mu vrejo prav od srca in hote zastupljajo njegov um. Naj ne vidi, na cigavi strani je pravica in boj za tisti lepši, boljši svet, ki ga nosi v svojem preprostem srcu, v željah svojega trdega, vsakdanjega življenja. Časti naj malike, ki paj mu nadomestijo boj za svobodo in pravico na domačih tleh, v lastni hiši. Pri tem pa naj gre življenje svoje pot in kaj zato, če se pri nas v njem fašizem razrasca? Kaj zato, če se ustvarja miselnost, na kateri bo slove

SLOVENC! Uprite se potujčevanju! Volite kandidate «Ljudske zveze za neodvisnost», ki se bodo borili za enakopravnost Slovencev z Italijani.

KMET JE! Oddajte svoj glas «Ljudski zvezi za neodvisnost», če hočete, da se ostvari Svobodno tržaško ozemlje in da se preneha z nelojalno konkurenco z Italijo, ki duši naše kmetijstvo.

Iz govora Vatovca Maria, nosilca liste «Ljudske zveze za neodvisnost», na radiu Trst 1, 17. maja 1952

MARA SAMSA

DUSAN FURLAN

